

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

El testament de Sam Shepard

PERFIL

A MÉS DE SER CONSIDERAT UN DELS DRAMATURGS MÉS DESTACATS DE LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XX, SAM SHEPARD (1943-2017) TAMBÉ VA PUBLICAR DIVERSOS LLIBRES DE NARRATIVA, TOTS ELLS EN CASTELLÀ A ANAGRAMA. 'ESPIA DE MI' ÉS UN RELAT AUTOBIOGRÀFIC DELS SEUS ÚLTIMS DIES

PERE ANTONI PONS

El dramaturg, actor i guionista cinematogràfic Sam Shepard encarna un tipus de personatge força freqüent en la cultura nord-americana del segle XX. Es caracteritza per haver sortit d'un entorn treballador, econòmicament precari i ple de figures tràgiques i desarelades, per haver-se sobreposat amb esperit i talent autodidactes a les circumstàncies adverses en què li va tocar néixer i per haver construït una extraordinària trajectòria creativa sense renegar de les arrels. No és casualitat que el teatre de Shepard (*La maledicció dels morts de gana*, *Buried child*) estigui ple de granges i bars de mala mort, i de la fauna que hi pul·lula.

A algú pot semblar-li exagerat qualificar d'extraordinària la trajectòria creativa de Shepard. No ho és. Autor d'una cinquantena d'obres teatrals (moltes d'elles premiades i representades internacionalment),

també va ser el guionista, entre d'altres, de *Zabriskie Point* de Michelangelo Antonioni i de *París, Texas* de Wim Wenders, va fer d'actor en mig centenar de pel·lícules i telesèries (*Dies del cel*, de Terrence Malick, *Escollits per a la glòria*, de Philip Kaufman...) i, fins i tot, va coescriure una cançó (*Brownsville girl*) amb Bob Dylan. Gairebé res.

Espia de mi, aparegut poc després de la seva mort, traduït ara amb solvència al català per Dolors Udina i pulcrament editat per l'editorial mallorquina Quid Pro Quo, no és un llibre gaire adequat per entrar en l'obra de Shepard. Les condicions amb què va ser fet, amb l'autor ja molt malalt d'esclerosi lateral amiotròfica, havent de gravar o de dictar una gran part del text, i amb les forces justes per donar el vistiplau a la forma final, ja indiquen que és més pertinent llegir-lo com una proesa humana –el malalt agònic que fins a l'últim alè vol treballar– que com una fita literària. La dedicatòria inicial –“Els fills d'en Sam volen reconèixer la vida i l'obra del seu pare i el formidable esforç que va fer per acabar el seu darrer llibre”–, així com els agraïments del final a les germanes de l'escriptor (que en van tenir cura), també donen al llibre un to d'homenatge familiar. Som lluny de la rotunda singularitat de les obres personals i rodonas.

Consciència funerària

Amb tot, *Espia de mi* mereix ser llegit sense condescendència, que és una cosa que un paio dur com Shepard segurament trobaria ofensiva i repugnant. La principal virtut del llibre és la severitat antisentimental amb què abraça la seva vocació testamentària. L'autor sap perfectament que s'està morint. Aquesta consciència

ESPIA DE MI
SAM SHEPARD
TRADUCCIÓ DE
DOLORS UDINA
QUID PRO QUO
EDICIONS
90 PÀG. / 14 €

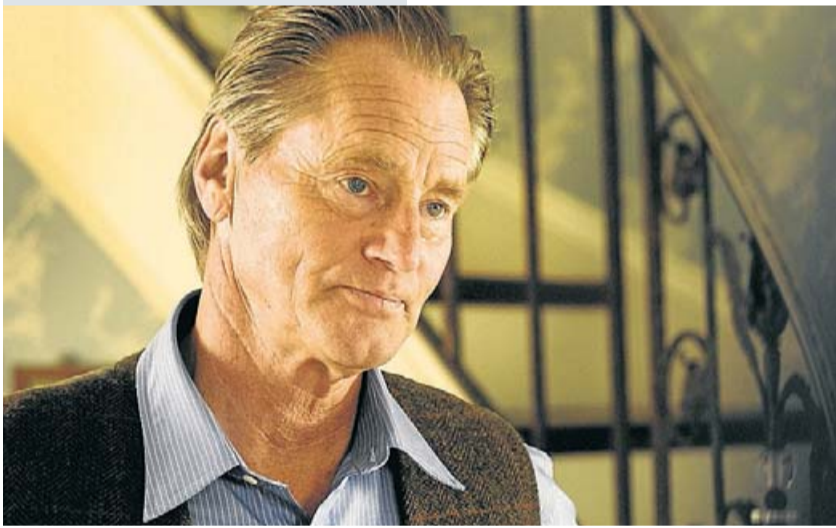
funerària batega, d'una manera sòbria però insidiosa, en tots i cada un dels trenta-set passatges breus i descosits que conformen l'obra.

Entre les memòries esfilagarsades i parcials (Shepard evoca episodis del seu passat i de la seva família) i l'autobiografia laconica i terminal (les proves mèdiques, el diagnòstic, el dia a dia progressivament desvalgut), *Espia de mi* està contada a través d'un narrador desdoblant. D'una banda, tenim un vell malalt que pren la fresca al porxo de casa seva; de l'altra, tenim algú que l'observa o el vigila. En tots dos casos el narrador és Shepard, i en tots dos casos s'expressa amb el mateix estil concís, quasi telegràfic, com una ranera que prengui forma de prosa. Però és una ranera valenta i lúcida: “Com més inútil em sento, més remot em torno”.

Fidel a l'atmosfera al·lucinada que sovint amara la seva literatura, Shepard introdueix episodis extemporanis però simbòlicament significatius. De vegades són lúgubres –la mort d'un cavall de carreres en plena cursa, l'assassinat de Pancho Villa– i de vegades són alliberadors, com quan es posa en la pell d'un pres fugat de la presó d'Alcatraz. És un episodi que s'ha de llegir com una projecció infructuosament esperançada, perquè ell és presoner del seu cos malalt. L'ELA: aquesta presó d'Alcatraz de la biologia.

No hi falten, al llibre, passatges commovedors, com els que dedica als fills, o aquells en què descriu l'entorn rural on passa els seus últims dies. És aquí on millor es veu el talent literari de Shepard, d'una força evocadora esquemàtica però vibrant, semblant a la del pintor que, amb tres colors i una dotzena de pinzellades, crea un paisatge. ❖

LA PRINCIPAL VIRTUT D'ESPIA DE MI, DE SAM SHEPARD, ÉS LA SEVERITAT ANTISENTIMENTAL AMB QUÈ ABRAÇA LA SEVA VOCACIÓ TESTAMENTÀRIA

EFE

Dracs com nosaltres

MARINA ESPASA

Una literatura no és forta si no compta amb un bon underground. Que està molt bé que hi hagi novel·la de gran con-

sum i de qualitat i poesia i teatre i bons llibres per als joves, però fins que no hi hagi uns quants llibres cada any que surtin dels camins fressats i siguin juganers i disruptius, l'ecosistema literari no serà prou sa. Els llibres de Víctor Nubla –mort la setmana passada, als 63 anys– formen part d'aquest underground: amb aquest, ja n'ha publicat tres a Males Herbes, l'editorial de referència per a tot el que sigui sèrie B ben escrita, i totes són novel·les divertidíssimes i plenes de disbarats

amb mala bava. *Metal·lúrgia* és el resultat d'una estada llarga que va fer l'autor en una clínica recuperant-se d'un accident i té un to una mica més melangiós que li va molt bé a la història.

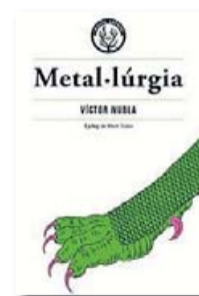
Nubla, que és un creient fervent de tot el que s'oculta darrere del que a la gent li sembla que és la vida normal, vagava pels passadissos i pels voltants de la residència i no podia parar d'imaginar-se que havia traspassat alguna mena de porta i havia anat a parar a un altre món. En realitat era al costat de la plaça Lesseps, però ell deambulava per Estragó de Dalt i desco-

bria que les cambres dels bars dels voltants en realitat eren dragones científiques i que els seus companys dracs treballaven explotats pels homes, àvids del metall que poden elaborar aquestes simpàtiques bèsties amb els seus estòmacs. La mà d'obra barata i explotada, però, no sempre és dòcil, i Nubla s'ha divertit molt inventant-se una revolta animal molt subtil·lina que, com totes les bones revolucions, es planifica a les tavernes plenes de fum (de drac, en aquest cas).

Els dracs aconsegueixen tenir un programa a la televisió municipal de la ciutat i el dia

PERE VIRGILI

METAL·LÚRGIA
VÍCTOR NUBLA
MALES HERBES
182 PÀG. / 18 €

de l'estrena arrenquen forts. No podem explicar què hi fan, però diguem que provoquen l'horror de la població i les ires de les autoritats municipals, representades per uns personatges pusil·lànimes i grisos, més que veritablement malvats: funcionen molt millor i (ai!) es deuen acostar més a la veritat.

La presència d'animals és una constant en els llibres de Nubla: a l'extracte de conversa que fa d'epíleg al llibre en parla, i també fa una pregunta que podria ser la clau de volta del llibre i de l'actitud literària de l'autor, que malda per crear altres mons que ajudin a anar més enllà del nostre, que obrin una escletxa dins de les ments dels lectors: “Has vist que la biblioteca de Lesseps té forma de drac?” ❖